

5769

	TASTE OF LIMMUD	
--	----------------------------	--

*Tora is de ziel in het lichaam van de joodse gemeenschap;
iedereen die kennis wil nemen van Tora
is welkom met ons te leren.*

Sjabbat 4 juli 2009 / 12 tammoez 5769
Sidra Balak, Bemidbar [Numeri] 22:2-25:9 (Tanach blz. 314-321)
Haftara: Nechemja 12:27-30, 13:1-22 (Tanach blz. 1693, 1695-1697)

*NB. Wij volgen de Israëlitische kalender en hebben alleen één dag Sjawoeot. Daarom
lazen wij op Sjabbat 30 mei de reguliere sidra en zijn wij deze week met sidra Balak
terug in lijn met de voorlezingen in orthodoxe synagoges.*

Vertaling: Nico Vissel

Voor het origineel zie www.limmud.org/publications/tasteoflimmud/5768/Balak

---

BALAK

In deze sidra wordt verteld hoe Koning Balak van Moav de profeet Bilam vraagt de Israëlieten te vervloeken. God komt tussenbeiden en zorgt ervoor dat Bilam alleen het volk kan zegenen. De Israëlitische mannen geven zich af met de vrouwen van Moav en Midjan en aanbidden vreemde goden waarmee ze God boos maken. De sidra eindigt met het verhaal van Pinchas, die een Israëlitische man en een Midjanitische vrouw doodt.

Balak - Rob Rabinowitz

Robert Rabinowitz heeft een B.A. in Filosofie, Politiek en Economie van Oxford University en is gepromoveerd in Filosofie aan de Universiteit van Londen. Hij heeft gewerkt voor CLAL, het leidinggevende Amerikaans-Joodse onderwijsgevende instituut dat zich ten doel heeft gesteld de muren tussen de verschillende stromingen in het Jodendom te slechten.

Deze sidra wordt opgefleurd door een komisch intermezzo. De niet-Joodse profeet Bilam die is aangezocht door Balak, koning van Moav om het volk Israel te vloeken heeft een onthutsende aanvaring met een sprekende ezelin.

Terwijl Bilam op weg is om de kampementen van de Israëlieten te vervloeken, ziet zijn ezelin haar weg versperd door een engel met een vlammend zwaard [maar Bilam ziet de engel niet]. Telkens als de ezelin probeert het gevaar van de gewapende engel te ontwijken, wordt Bilam kwader. Tenslotte zakt de ezelin gewoon naar de grond en weigert nog voort te gaan. Dan begint Bilam zijn ezelin met een stok te slaan.

"Toen liet de Eeuwige de ezelin spreken. Ze vroeg Bilam: 'Wat heb ik u misdaan, dat u mij nu al drie keer geslagen hebt?' 'Je drijft de spot met me,' zei Bilam. 'Als ik een

zwaard bij me had, dan had ik je allang gedood.' De ezelin vroeg Bilam: 'Ben ik niet de ezelin, waarop u al uw hele leven rijdt? Heb ik mij soms ooit eerder zo gedragen?' 'Neen,' antwoordde hij.

En nu ziet Bilam de engel en realiseert zich voor dat hij verdergaat om de Israëlieten te zegenen, dat de ezelin zijn leven heeft gered.

Er zijn een paar dingen, die deze geschiedenis bijzonder maken. Scherts is niet de sterkste kant van Tanach. Zelfs voor een publiek dat onbekend is met de ezelin van Eddie Murphy in Schrek of Bottom in Een Midzomernachtdroom is een sprekende ezelin vreemd. En we horen in Tanach maar zelden over gebeurtenissen in het privéleven van niet-Joden; er is maar één ander sprekend dier in de Tanach namelijk de slang in de Tuin van Eden.

Waarom maakt het verhaal een zijsprong om de komische aanvaring van Bilam met de wonderbaarlijke ezelin te vertellen? De val in Bilams verhaal is echt, niet symbolisch. Maar het is gemakkelijk de overeenkomsten tussen werkelijk en symbolisch te zien.

Als je over de geschiedenis van Bilam en de ezelin vanuit het gezichtspunt van de metafoor denkt, wordt veel duidelijk. Het wonder van de ezelin heeft twee onderdelen. De ezelin ziet iets dat Bilam niet kan zien en ten tweede spreekt zij onverwacht de waarheid. Het wonder gaat dus in feite over correct zien en spreken. Dat stemt overeen met de boodschap in zijn geheel. Bilam is op weg om het volk Israël te bekijken (zien) vooraleer hen te vervloeken (spreken).

En dan de metafoor van de ezelin. De ezel is een nederig lastdier; de profeet Zecharja verdiept de moraal van zijn visioen doordat hij de Masjiach beschrijft als Jeroesjalajim binnenkomend, gezeten op een ezel. Bilam, de profeet vertegenwoordigt de bekende situatie: de geëerde machthebber rijdt op de rug van de nederigen, de armen en onderdanigen. Maar de ezelin steekt de gek met Bilam; zij laat eerst zien dat Bilam geen macht over haar heeft, en dreigt dan dat zij de hiërarchie zal omkeren: zij gaat op de grond zitten.

De ezelin vertegenwoordigt de eenvoudige van geest, die wel getrouw is en eerlijk. Bilam vertegenwoordigt de arrogantie van de machtige, die zichzelf bedriegt en probeert te verheffen door rijkdom, macht en zelfs geleerdheid. Het verhaal treft alleen doel als het komisch is. Alleen door de vernedering van (wat de moesar-traditie noemt) het ego kan de les van gehoorzaamheid en trouw worden geleerd.

Dan blijft de vraag waarom Tora ons dit verhaal zo nodig op deze plek moet vertellen. Misschien omdat het past in een serie verhalen over de moeilijkheden van leiderschap: Korach, de twaalf verspieters, het slaan tegen de rots. Of misschien heeft iemand in de regiekamer gezegd: "we houden het erin. Misschien krijgen we Eddy Murphy zo ver dat hij de ezel wil spelen."

Een andere invalshoek - Warren Grant

Misschien gaat de boodschap van God in de sidra van deze week over de juiste omgang met oude mensen. Het kan een advies zijn aan de leraar hoe hij de leerling kan leiden. Voor de ouder hoe hij zijn kind kan opvoeden.

God besteedt de nodige tijd om zeker te zijn, dat Bilam alleen lof zal uitstorten over de Israëlieten en ze juist niet zal vloeken, en ziet vervolgens hoe ze zich desondanks afgeven met Midjanitische vrouwen. Daar past geen lof! Daarna worden de leiders van het volk Israël in het openbaar geëxecuteerd en breekt er een epidemie uit waar 24.000 mensen aan bezwijken. Haast als een bedrogen ouder krijgt God er wellicht genoeg van om telkens nieuwe regels uit te vaardigen en de Israëlieten te vertellen wat ze moeten

doen. Ik hoor God haast zeggen, wat mijn ouders en leraren zeiden: "Ga je gang dan maar, doe waar je zin in hebt, mij kan het niet schelen!" En de ouderliefde was duidelijk groot. "Doe dat nou niet nog eens!"

Misschien hebben wij als artsen zo'n ontspannen leraar nodig. Haast iedere week veranderen de regels voor ons professioneel gedrag en de opzet van onze opleidingen. Strenge ouders en strikte leraren trekken en duwen ons door de medische studie en door de specialistenopleiding, maar ik vraag mij wel eens af of men ons niet beter aan ons lot zouden kunnen overlaten. We hebben niets verkeerd gedaan, maar iemand verplaatst voortdurend de doelpalen, waar wij de bal tussen moeten zien te schieten.